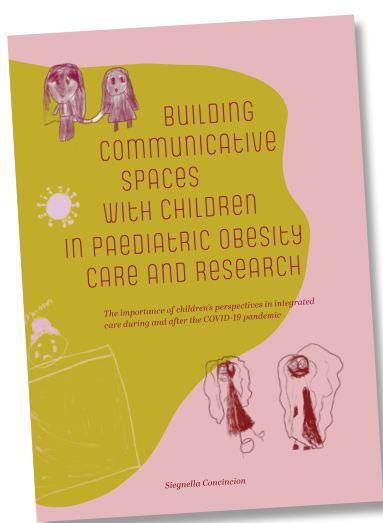

Het belang van het perspectief van kinderen met obesitas in geïntegreerde zorg tijdens en na de COVID-19 pandemie

Siegnella Concincion

Titel:	Building communicative spaces with children in paediatric obesity care and research. The importance of children's perspectives in integrated care during and after the COVID-19 pandemic
Auteur:	Siegnella Concincion
Thesis:	Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, Nederland
Promotiedatum:	25 april 2025
Promotor:	prof. dr. A.P. Verhoeff en prof. dr. C.W.M. Dedding
Co-promotor:	dr. L. van Houtum
ISBN:	978-94-6522-115-1
Link:	https://hdl.handle.net/11245.1/153a2606-7374-4456-9563-fe47f53dd8f1

Het belang van het perspectief van kinderen met obesitas in geïntegreerde zorg tijdens en na de COVID-pandemie

Wat was het doel en de vraagstelling?

De centrale vraag van het proefschrift was, *hoe kunnen zorgpraktijken beter worden afgestemd op de dagelijkse realiteit en perspectieven van kinderen met obesitas die in achtergestelde wijken wonen, om hun gezondheid en welzijn te verbeteren?*

Het doel van dit proefschrift was om inzicht te krijgen in de perspectieven en dagelijkse realiteit van kinderen met obesitas. Alsmede, ruimte creëren zodat kinderen actief kunnen participeren in onderzoek en obesitaszorg — niet als object van onderzoek, maar als kennisdragers over hun eigen lichaam en leven. De deelvragen in het proefschrift waren gericht op, (a) hoe kinderen en jongeren worden betrokken bij obesitaszorg en onderzoek, (b) wat jeugdverpleegkundigen hebben geleerd van de impact van de

Auteursgegevens

Dr. S.J.L. Concincion, GGD Amsterdam, afdeling Jeugdgezondheidszorg, Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam, Nederland

Universiteit van Amsterdam, faculteit Maatschappij en gedragswetenschappen, afdeling Sociologie, Roeterseilandcampus, Nieuwe Achtergracht 166, 1018 WV Amsterdam, Nederland.

Correspondentie sconcincion@ggd.amsterdam.nl, s.concincion@uva.nl.

COVID-19 pandemie op gezinnen en obesitaszorg, en (c) hoe de positie van kinderen met obesitas, als kennisdragers, kan worden versterkt en verbeterd in obesitaszorgpraktijken en -beleidsmaatregelen.

Hoe vond het onderzoek plaats?

De methode ging voorbij traditionele interviews, door middel van participatief actieonderzoek werd er eerst gewerkt aan het opbouwen van vertrouwen met gezinnen en kinderen eigenaar maken van hun eigen onderzoeksproces. Voorafgaand is er een literatuurstudie gedaan en een kwalitatieve studie met jeugdverpleegkundigen (centrale zorgverleners) in de ketenaanpak voor kinderen met overgewicht.

De unieke dubbelrol van de hoofdonderzoeker (auteur), jeugdverpleegkundige en centrale zorgverlener bij de jeugdgezondheidszorg, zorgde ervoor dat het mogelijk was om tijdens en na de COVID-19 pandemie samen te werken met jeugdverpleegkundigen en dertien kinderen uit Amsterdam-Zuidoost gedurende vier jaar.

De studies in dit proefschrift zijn uitgevoerd vóór, tijdens en na de COVID-19-pandemie (2019-2023). Het onderzoek vond plaats in samenwerking met kinderen en hun ouders, de GGD Amsterdam, afdeling Jeugdgezondheidszorg, afdeling Gezond Leven, Sarphati Amsterdam en Gemeente Amsterdam.

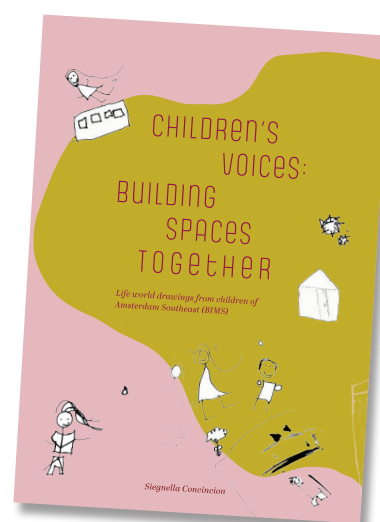
Wat zijn de uitkomsten?

De uitkomsten van (a) de literatuurstudie geven aan dat kinderen en jongeren weinig worden betrokken in onderzoek over obesitas. In de weinige studies waar kinderen zonder hun ouders betrokken werden, kwamen rijke inzichten in persoonlijke en gevoelige thema's, zoals pesten, de wens om "erbij te horen", sterke negatieve emoties over zichzelf (bijv. laag zelfbeeld, lage zelfeffectiviteit), en zich niet gesteund voelen door familie, leeftijdsgenoten en professionals naar voren.

Uit (b) de kwalitatieve studie gaven jeugdverpleegkundigen aan, dat COVID-19 en de lockdown maatregelen de problemen die kinderen en jongeren met obesitas al hadden, zoals gewichtstoename, mentale gezondheidsproblemen en sociaaleconomische problemen, erger werden. De jeugdverpleegkundigen ondervonden enorme uitdagingen bij het verlenen van obesitaszorg, zoals een afname van het persoonlijke contact met de kinderen, jongeren en hun families en het verlies van continuïteit in de zorg. Gezien het risico op volgende epidemieën, of het nu COVID-19 of andere infectieziekten zijn, is het noodzakelijk om te blijven investeren in een vertrouwensrelatie tussen gezinnen en jeugdverpleegkundigen, om contact te houden met gezinnen met kinderen die obesitaszorg ontvangen en zorgen dat obesitaszorg te allen tijde beschikbaar en toegankelijk blijft voor gezinnen die dit het meest nodig hebben.

De resultaten van (c) de participatief actieonderzoek geven diep inzicht in de impact van COVID19 op kinderen met obesitas: de lockdowns leidden tot meer isolement, verveling, ongewenste gewoontes (meer eten, gamen, slecht slapen) en psychische druk. Creatieve methodes bleken effectiever dan verbale gesprekken bij het onthullen van emoties en gewoontes, en buitensettingssessies (wandelen, speellocaties) zorgden voor meer openheid en authentieke reacties. Samen met de kinderen is een kinderboek ontwikkeld dat hun verhalen en tekeningen toont en hen een stem geeft.

Bij professionals is het inzicht gegroeid dat participatieve en creatieve methoden in spreekkamers of tijdens huisbezoeken haalbaar zijn

door een vertrouwensrelatie op te bouwen met kind en gezin en eenvoudige aanpassingen (bijv. stiften/papier op bureaus, schaalvragen, spellen etc). Er zijn narratieven samen met de kinderen gevangen die via woorden moeilijk uit te drukken zijn zoals, schaamte, verdriet, angst, isolement en verlies, zichtbaar gemaakt via tekeningen, tijdens wandelingen en laagdrempelige gesprekken zowel thuis als in de omgeving van de kinderen (speeltuin, binnenspeeltuin), niet alleen in een spreekkamer. Kinderen hadden passieve rol tijdens gesprekken, de zorg richtte zich vaak op opvoeding of ouders, terwijl kinderen zélf unieke kennis hebben over wat hen helpt.

De resultaten gaven ook inzicht in hoe participatieve en creatieve benaderingen kunnen bijdragen aan onderzoek en zorg voor kinderen met obesitas door samen te werken met kinderen als kennis dragende partners in onderzoek en zorg. Kernelementen hierin zijn, het aannemen van een participatieve houding, aansluiten bij de leefwereld van kinderen en samen met kinderen activiteiten doen. De bevindingen geven antwoord op de centrale vraag in het proefschrift en onderstrepen het belang van het bouwen en creëren van communicatieve ruimte waar de stem van kinderen kan worden gearticuleerd, waar ze zich kunnen uiten over kwesties van hun eigen keuze en op basis van hun eigen ervaringen.

Wat is de meerwaarde/nieuwswaarde voor de JGZ-praktijk?

Het proefschrift geeft inzicht én handvatten in, hoe participatieve en creatieve benaderingen kunnen bijdragen aan onderzoek en zorg voor kinderen met obesitas, door samen te werken met kinderen als experts over hun eigen lichaam en leven, en als kennisdragende partners in onderzoek en zorg.

Door kindparticipatie te bevorderen en hen zelf te laten aangeven wat hen belemmert én helpt (bijv. schaamte in gymsituaties, één op één conditietraining) kunnen interventies beter aansluiten op hun beleving en leefwereld, waardoor de kans op succes toeneemt. De gebruikte methodes maken het eenvoudiger voor kinderen om te kunnen participeren en versterken de vertrouwensrelatie met gezinnen in kwetsbaar makende situaties, wat cruciaal is voor effectieve zorg. Inzicht uit het proefschrift roept op tot een paradigmaverschuiving binnen JGZ: van “over kinderen” naar “mét kinderen”.

Het proefschrift markeert een belangrijke stap naar kindgericht onderzoek en participatie in de obesitaszorg. Het laat zien:

- hoe creatieve, participatieve methodes kinderen een stem geven;
- dat die stem essentiële inzichten biedt voor de zorgverlening over gezondheid, psychisch welbevinden, zelfmanagement en leefwereld;
- en dat daarmee eenvoudige aanpassingen in houding en werkwijze al een groot effect kunnen hebben op de effectiviteit van interventies in JGZ.

Voor beleidsmakers en praktijk

Het proefschrift biedt concrete handvatten om de zorg en beleid voor kinderen met obesitas te transformeren: van een benadering vanuit volwassenen naar een praktijk waarin kinderen zelf bijdragen aan hun behandeling, zorgprocessen en aan oplossingen voor hun gezondheid en welbevinden.